

- 2000(008). Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer, Geraardsbergen. 109 pp.
- DESENDER K., 1989. - Dispersievermogen en Ecologie van Loopkevers (Coleoptera, Carabidae) in België: een evolutionaire benadering. Studiedocument Nr 54, Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Brussel, 135 pp.
- DESENDER K., MAES D., MAELFAIT J.-P. & VAN KERCKVOORDE M., 1995. - Een gedocumenteerde Rode lijst van de zandloopkevers en loopkevers van Vlaanderen. *Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud*, 1: 1-208.
- GEREND R., 1989. - Laufkäferjahresbericht 1988/89 (Coleoptera: Carabidae). *Paiperlek, Lëtzebuurger Entomologesch Zäitschrëft*, 11(2): 81-98.
- HANNIG K., 2006. - Faunistische Mitteilungen über ausgewählte Laufkäferarten (Col., Carabidae) in Nordrhein-Westfalen. *Natur und Heimat*, 66(4): 105-128.
- MARCHAL P., 1998. - Une nouvelle station pour *Abax carinatus* Duftschmid. (Coleoptera Caraboidea Pterostichidae). *L'Entomologiste*, 54(5): 238.
- MARGGI W., 1992. - Faunistik der Sandlaufkäfer und Laufkäfer der Schweiz (Cicindelidae & Carabidae) Coleoptera. Teil 1. *Doc. Faun. Helvetiae*, 13: 1-477.
- MERCATORIS N., 1992. - Ecologie et biogéographie des peuplements de Carabides (Coleoptera) des forêts semi-naturelles luxembourgeoises. Mémoire de professeur-stagiaire, Lycée technique Sainte Anne, Ettelbruck.
- NEURAY M., 1998. - *Abax carinatus* (Duft.) dans le département de la Meuse (France) (Coleoptera, Carabidae). *Lambilliona*, 98(4): 530-532.
- TRAUTNER J. & BACK N., 2005. - Der Zuckmantel – ein verschwundener Wald auf den Fildern. In Stadt Filderstadt (Hrsg.) Filderstadt und sein Wald. – Filderstädter Schriftenreihe zur Geschichte und Landeskunde, 18: 136-144.
- TURIN H., 2000. - De Nederlandse Loopkevers, Verspreiding en Oecologie (Coleoptera: Carabidae). - Nederlandse Fauna 3. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, Leiden, 666 pp.
- VANDEKERKHOVE K., 1998. - Criteria voor de selectie van bosreservaten in functie van een betere kadering in een Europees netwerk. *Mededelingen van het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer*, 1998/3: 1-114.

Bulletin S.R.B.E./K.B.V.E., 143 (2007) : 22-25

***Haplophthalmus montivagus* VERHOEFF, 1940 : a new species for Belgium (Isopoda Trichoniscidae)**

by Koen LOCK

Merelstraat 27, B-9000 Gent (e-mail : Koen_Lock@hotmail.com).

Abstract

Haplophthalmus montivagus VERHOEFF, 1940 was observed for the first time in Belgium on the 13th of June 2006. The species was found on slopes along the river Ourthe in Vieuxville and Durbuy. Animals lived under boulders and in rotting wood in deciduous forests with a calcareous soil. The species is difficult to distinguish from *H. mengei* (ZADDACH, 1844) and may therefore have been overlooked in the past. An identification key is given for the three species of *Haplophthalmus* occurring in Belgium. With the observation of *H. montivagus*, the number of terrestrial isopods in Belgium has risen to 34.

Keywords : *Haplophthalmus montivagus*, Isopoda, Belgium.

Samenvatting

Haplophthalmus montivagus VERHOEFF, 1940 werd voor het eerst waargenomen in België op 13 juni 2006. De soort werd aangetroffen op hellingen langs de Ourthe in Vieuxville en Durbuy. De dieren leefden er onder stenen en in rottend hout op kalkhoudende bodem in loofbossen. De soort is moeilijk te onderscheiden van *H. mengei* (ZADDACH, 1844) en is daardoor misschien over het hoofd gezien in het verleden. Een determinatiesleutel werd opgemaakt voor de drie soorten *Haplophthalmus* die

voorkomen in België. Met de waarneming van *H. montivagus* stijgt het aantal soorten landpissebedden in België tot 34.

Résumé

Haplophthalmus montivagus VERHOEFF, 1940 est signalé pour la première fois de Belgique le 13 juin 2006. L'espèce a été trouvée sur les coteaux calcaires de l'Ourthe à Vieuxville et à Durbuy. Les animaux vivaient sur des pierres et dans du bois putréfié dans les forêts feuillues de ces coteaux. L'espèce est difficile à séparer de *H. mengei* (ZADDACH, 1844), raison pour laquelle elle est probablement restée inaperçue dans le passé. Une clé d'identification est donnée pour les trois espèces de *Haplophthalmus* présentes en Belgique. Avec la découverte de *H. montivagus*, le nombre d'isopodes terrestres pour la Belgique est à présent passé à 34.

Introduction

Haplophthalmus montivagus VERHOEFF, 1940 was observed for the first time in Belgium on the 13th of June 2006. The species was found in deciduous forests on slopes along the river Ourthe in Vieuxville (UTM-code FR8085) and Durbuy (UTM-code FR7380). Animals were present under logs in rotting wood laying on the calcareous soil.

In their checklist of the terrestrial isopods, TAVERNIER & WOUTERS (1989) listed 30 species for Belgium. Since then, three species of the family Trichoniscidae were added to the fauna of Belgium: *Hyloniscus riparius* (KOCH, 1838), *Miktoniscus patiencei* VANDEL, 1946 and *Trichoniscoides sarsi* PATIENCE, 1908 (LOCK & VANACKER, 1999; LOCK & DURWAELE, 2000; LOCK, 2001). With the discovery of *H. montivagus*, also of the family Trichoniscidae, the number of terrestrial isopods in Belgium has risen to 34.

Description

The genus *Haplophthalmus* is characterized by shallow longitudinal ridges on the dorsal surface. Their white to pale creamy colored body measures up to 4 mm in length and the eyes consist of one black ocellus. Animals walk slowly when disturbed and are not able to roll into a ball. *H. danicus* BUDDÉ-LUND, 1880 can be separated from the other two species by the absence of projections on the third pleonite (Fig. 1), which is a clear and reliable character. However, *H. mengei* and *H. montivagus* can only be separated by male sexual characters (Fig. 2). At present, there is no known way to distinguish between females of the latter two species.

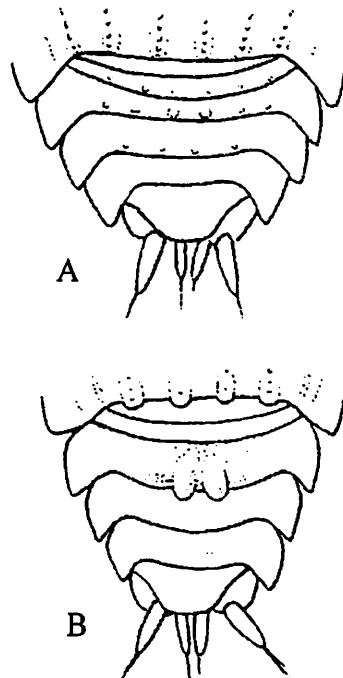

Fig. 1. *Haplophthalmus danicus*: projections on third pleonite feeble or absent (A), *H. mengei* or *H. montivagus*: third pleonite with prominent projections (B) (drawings from Hay WLNHOVEN, after BERG & WLNHOVEN, 1997).

Identification key for the three species of *Haplophthalmus* occurring in Belgium

- 1 Projections close to mid-line on dorsal surface of third pleonite are very feeble or absent (Fig. 1A); male seventh pereopod with a prominent spur (Fig. 2A)
Haplophthalmus danicus BUDDÉ-LUND, 1880
- Projections close to mid-line on dorsal surface of third pleonite are prominent (Fig. 1B) ... 2

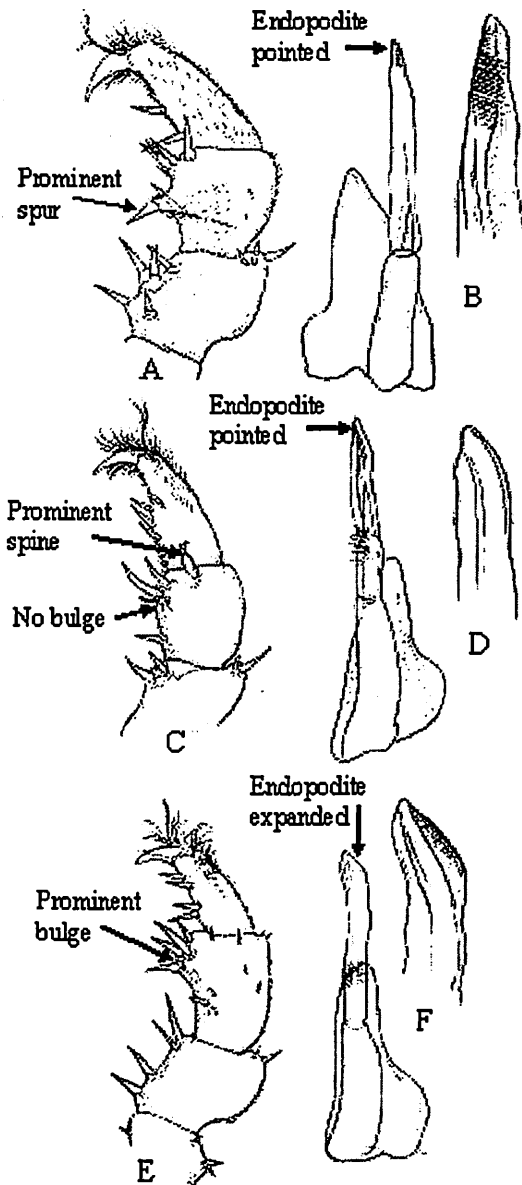

Fig. 2. *Haplophthalmus danicus*, male: tip of seventh pereiopod (A), first pleopod with detail of tip of endopodite (B); *H. mengei*, male: tip of seventh pereiopod (C), first pleopod with detail of tip of endopodite (D); *H. montivagus*, male: tip of seventh pereiopod (E), first pleopod with detail of tip of endopodite (F) (drawings from Hay WIJNHOFEN, after BERG & WIJNHOFEN, 1997).

2 Male seventh pereiopod lacking prominent bulge on carpus but with prominent distal spine on inner face of carpus (Fig. 2C); male endopodite of first pleopod with a tapered tip (Fig. 2D)
 .. *Haplophthalmus mengei* (ZADDACH, 1844)

- Male seventh pereiopod with prominent bulge on carpus (Fig. 2E); male endopodite of first

pleopod with sclerotised subterminal carina and therefore more expanded tip (Fig. 2F) ...
Haplophthalmus montivagus VERHOEFF, 1940

Distribution and habitat

H. montivagus has been found in Germany, France, Italy, Austria, Hungary and Poland (GRÜNER, 1966; SHMALFUSS, 2003). In Britain, the species was only discovered in 1987 by examining collections of *H. mengei* in which *H. montivagus* had been hiding for at least 20 years (HOPKIN, 1991).

H. montivagus is a soil dwelling species which is often found under deeply embedded stones or in rotting wood, mainly in ancient woodlands on calcareous soils (HOPKIN, 1991). Animals occur especially in the neighborhood of running water and seem to prefer humid soil covered with beech leaves (GRÜNER, 1966).

Discussion

Based on its distribution in the neighboring countries, BERG & WIJNHOFEN (1997) already indicated that *H. montivagus* could possibly be expected to occur in the eastern part of the Netherlands and Belgium. Till present, the species has not been found in the Netherlands but its discovery in Belgium should encourage Dutch researchers to look for this species.

Acknowledgments

I would like to thank Matty BERG for checking the identification of *H. montivagus*. I'm also grateful to Hay WIJNHOFEN for the permission to use his drawings.

References

- BERG M.P. & WIJNHOFEN H., 1997. - *Landpissebedden*. Wetenschappelijke Mededeling KNNV 221, Utrecht.
- GRÜNER H.E., 1966. - *Die Tierwelt Deutschlands und angrenzenden Meeresteile nach ihren merckmale und nach ihren Lebensweise*. 53. *Krebstiere oder Crustacea V. Isopoda 2. Lieferung*, Fischer Verlag, Jena, 151-380.
- HOPKIN, S.P., 1991. - A key to the woodlice of Britain and Ireland. *Field Studies* 7 : 599-650.
- LOCK K. & DURWAEEL L., 2000. - *Miktoniscus patiencei* (VANDEL, 1946) : reported for the first time in Belgium (Isopoda Trichoniscidae). *Bulletin et Annales de la Société royale belge d'Entomologie*. 136 : 21-23.
- LOCK K. & VANACKER S., 1999. - Isopods of the gravelbanks of the Meuse (Isopoda). *Bulletin et Annales de la Société royale belge d'Entomologie* 135 : 193-196.
- LOCK K., 2001. - *Trichoniscoides sarsi* (PATIENCE,

1908): a new species for the fauna of Belgium (Isopoda Trichoniscidae). *Bulletin et Annales de la Société royale belge d'Entomologie*. 137 : 29-31.
SHMALFUSS H., 2003. - *World catalog of terrestrial isopods (Isopoda : Oniscidea)*. Stuttgarter Beiträge zur Naturkunde, Seria A, Nr. 654.

TAVERNIER J.M. & WOUTERS K., 1989. - *Check-list of the terrestrial Isopoda (Crustacea) of Belgium*. In: WOUTERS K. & L. BAERT (Ed.), *Verhandelingen van het symposium "Invertebraten van België"*, KBIN, Brussel, 169-172.

Bulletin S.R.B.E./K.B.V.E., 143 (2007) : 25-29

Distribution of the Belgian earwigs (Dermaptera)

by Koen LOCK

Merelstraat 27, B-9000 Gent (e-mail : Koen_Lock@hotmail.com).

Abstract

Seven species of Dermaptera occur in Belgium, three of which are new for the Belgian fauna: *Euborellia moesta* (GENE 1839), *Labidura riparia* (PALLAS 1773) and *Forficula decipiens* GENE 1832. All published records of *Chelidura acanthopygia* (GENE 1832) in Belgium actually belong to the recently described species *C. guentheri* (GALVAGNI 1994). The three remaining species had already been reported previously: *Labia minor* (LINNAEUS 1758), *Apterygida media* (HAGENBACH 1822) and *Forficula auricularia* LINNAEUS 1758. An overview was made of the literature about the Belgian earwigs, a checklist for the species occurring in Belgium is given and distribution maps of all the species are presented.

Keywords : distribution maps, checklist, Belgium.

Samenvatting

In België komen zeven soorten Dermaptera voor waarvan drie soorten nieuw zijn voor de Belgische fauna: *Euborellia moesta* (GENE 1839), *Labidura riparia* (PALLAS 1773) en *Forficula decipiens* GENE 1832. Alle gepubliceerde waarnemingen van *Chelidura acanthopygia* (GENE 1832) in België behoren eigenlijk tot de recent beschreven soort *C. guentheri* (GALVAGNI 1994). De drie overige soorten werden vroeger al gemeld: *Labia minor* (LINNAEUS 1758), *Apterygida media* (HAGENBACH 1822) en *Forficula auricularia* LINNAEUS 1758. Een overzicht werd gemaakt van de literatuur over de Belgische oorwormen, een soortenlijst met de soorten die in België voorkomen wordt gegeven en verspreidingskaartjes voor alle soorten worden gepresenteerd.

Résumé

Sept espèces de Dermaptera sont présentes en Belgique, dont trois sont nouvelles pour sa faune: *Euborellia moesta* (GENE 1839), *Labidura riparia* (PALLAS 1773) et *Forficula decipiens* GENE 1832. Toutes les observations publiées de *Chelidura acanthopygia* (GENE 1832) pour la Belgique concernent en effet l'espèce *C. guentheri* (GALVAGNI 1994) qui a été décrite récemment. Les trois autres espèces ont déjà été répertoriées antérieurement: *Labia minor* (LINNAEUS 1758), *Apterygida media* (HAGENBACH 1822) et *Forficula auricularia* LINNAEUS 1758. La littérature concernant les perce-oreilles de la Belgique est résumée, une liste d'espèces présentes en Belgique est présentée et les cartes de distribution pour toutes les espèces sont figurées.

Introduction

DE SELYS-LONGCHAMPS (1868) already listed four species of Dermaptera for Belgium, however, no additional species were reported

since. No recent publications summarizing the knowledge about the Belgian earwigs are available at the moment. The aim of this paper was to fill this gap by presenting an updated